

להחמיר במקום שאפשר לרוך אותם בתוך הקערה וכיוצא בה, אבל לא במכתשת אף שכותש ביד של סכין⁶⁵.

כו. גבינה קשה אסורה לגוררה דק דק במורג חרוץ בעל פיפיות אפילו כדי לאכול מיד, דכיון שהכלי מיוחד לכך - הרי זה דרך חול⁶⁶.

הלש

כז. הלש הוא מאבות מלאכות⁶⁷.

כח. אינו חייב בנתינת המים לתוך הקמח בלבד, אלא עד שיוגבל כדרכו בחול. ואין המגבל חייב אלא בדברים שהם בני גיבול, כגון קמח או עפר לטיט של בנין⁶⁸, אבל אפר וחול הגם ומורסן וקמח קלי וכיוצא בהם - לאו בני גיבול הן, והמגבלן פטור⁶⁹.

ויש חולקים על כל זה ואומרים שאין חילוק בין דברים שהם בני גיבול לדברים שאינם בני גיבול, ובכולם חייב בנתינת המים לבד או אחד משאר משקין ומי פירות אף על פי שלא גיבול כלל⁷⁰, כי נתינת המים זהו גיבולו⁷¹. ויש להחמיר כסברא זו. וכן נוהגין⁷².

כט. גיבול עב אסור בכל ענין משום לש, ואסור ליתן בהם המשקה בשבת אפילו בשינוי מדרך החול. ואם נתן המשקה מבעוד יום - מותר לגבל בשבת מעט מעט⁷³.

65. שוע"ר ס"ז גבי פלפלין, ולכאורה הוא

הדין והוא הטעם בשאר הדברים.

70. ואם אינו נותן מים ממש עליהם אלא לוקחם בידיים רטובות - מותר לדברי הכל (שוע"ר סי' שכו ס"ט).

66. שוע"ר ס"ח.

71. שוע"ר ס"ז. ולדעה זו אם נתן המים מערב שבת - אין בגיבולו בשבת איסור מן התורה אלא מדברי סופרים, והתירוהו ע"י שינוי, כגון שיגבל מעט מעט (שוע"ר סוסט"ז. סי' שכד ס"ג. סי' שכו ס"ט).

67. שוע"ר ס"ז. ומלאכה זו היתה במשכן בסממנים. וגדרה - חיבור החלקים הנפרדים לגוש אחד ע"י הוספת מים או שאר משקים.

72. שוע"ר סי' שכד ס"ג. וראה גם סי' שכו ס"ט. ומשמע שם שנוהגין כדעה זו גם לקולא, כדלקמן סעיף שלאח"ז.

68. וראה שוע"ר סי' תקז ס"כ שאפילו טיט המוגבל מערב שבת ובשבת טח וממרח פי התנור חייב משום לש. ואכ"מ.

73. שוע"ר ס"ז. וראה גם סי' שכד ס"ג. סי' שכו ס"ט. והוא כדעה השנייה שבסעיף

69. ולפי סברא זו חרדל שלשו מערב שבת - יכול לערבו במשקה למחר בין ביד בין בכף וליתן לתוכו דבש, ובלבד שלא יטרוף בכח אלא מערבו מעט מעט (שוע"ר

אבל אם הגיבול הוא רך - אין כאן לישה כלל, ואין איסורו אלא מדברי סופרים. והתירוהו לצורך השבת על ידי שינוי מדרך החול, כגון במקום שנותנים בחול הקמח תחילה ואחר כך המשקה - יתן בשבת המשקה תחילה ואחר כך הקמח, או להפך - במקום שההפך הוא השינוי, ואז מותר לגבל אפילו הרבה בבת אחת.⁷⁴

ל. הנותן זרע פשתן או שומשמיין במים וכיוצא בהם - חייב משום לש, מפני שמתערבים ונתלים זה בזה.⁷⁵

לא. [דיני לישה בשלחנו של רבינו לא הגיעו לדינו בשלימות, אבל מה שעולה מכלל דבריו הוא, שכדי להמנע מאיסור לישה מדברי סופרים הוא בקיום התנאים דלהלן:]

בגיבול עב: א) צריך ליתן המשקה מערב שבת. ב) בשבת יגבל מעט מעט, או ישנה באופן הבחישה, וכדלעיל.

בגיבול רך⁷⁶: א) צריך לשנות סדר נתינת המשקה והחומר מהדרך שעושים בימי חול⁷⁷. ב) צריך לשנות באופן הבחישה, שאם בחול דרכו לערב בידיו - בשבת יבחוש בכף⁷⁸, ואם בחול דרכו לבחוש בכף - בשבת יערב בידיו⁷⁹. ויכול גם לאחוז בכלי ולנענע עד שיתערב⁸⁰, או לנער מכלי אל כלי עד שיתערב⁸¹].

לב. [אם חל פסח בשבת - צריך לזוהר לרכך את החרוסת במשקה מערב שבת. ואם שכח לרככו מערב שבת - ירככו בשבת⁸² על ידי שינוי, דהיינו

הקודם שנוהגין כמותה גם לקולא, כנ"ל.

74. שוע"ר סט"ז.

75. שוע"ר סי' שמ סט"ז. כדעה השניה שבסעיף ל שנתנת המים זהו גיבולו.

76. ויש לעיין מה נקרא גיבול רך. וראה בדה"ש סי' קל סק"ג שנראה לו ששיעור הבלילה אינו שוה בכל הדברים, אלא בכל דבר כדרך לישתו חייב עליו, ואם משנה ועושה רך מעט יותר מהרגיל - הוי בלילה רכה, אף שאינו ראוי לשתיה. ואם הוא רך עד כדי כך שהוא ראוי לשתיה - זה ודאי בלילה רכה גם בלי לשנות. וראה עוד דעות בספר פסקי תשובות סי' שכא אות ח.

77. ואם אין דרך ידוע שנותנים כן בחול,

אזי די אם נותן תחילה את החומר ואח"כ את המשקה (ששינוי זה מובא בגמרא) - פס"ד צ"צ סי' זה סק"ה. הובא בקצוה"ש סי' קל סוס"א.

78. אך לא יסובב את הכף כדרכו בחול, אלא מעבירו שתי וערב אפילו כמה פעמים עד שיתערב יפה (שוע"ר סי' שכד ס"ג).

79. ראה בדה"ש סי' קל סק"ט.

80. שוע"ר סי' תעג סל"ד.

81. שוע"ר סי' שכד ס"ג.

82. וגם צריך לעשותו בלילה רכה, כמבואר בכללים שבפנים. וראה גם בדה"ש שם. ויש לומר הטעם שרבנו לא כתב זאת במפורש, משום שסובר שאופן עשיית

שמתחילה יתן המשקה לתוך הכלי, ואחר כך יתן לתוכו החרוסת. ויכול לערבו באצבעו, או אוהו בכלי ומנענע עד שיתערב⁸³].

לג. [מה שנהגו לחתוך צנון דק דק ונותנין אותו בקערה ומולחין אותו ושופכין עליו חומץ - אין איסור בדבר⁸⁴].

העולם (שעושים בלילה עבה וגם לא משנים) ע"פ הסברא שלישה שייכת רק כשהמשקה מתערב עם האוכל, והיינו שהאוכל הוא דק ומרוסק, אבל צנון דק שלא נבלל עם המשקה - לא שייך בזה לישה.

וראה עוד שם שלמעך בננה או תפוח אדמה מבושל (וכן אבוקדו), ולסחוט עליהם תפוז או לימון – אין בזה משום לש, כיון שהם בלאו הכי גוש אחד והמשקה לא עושה בהם שום פעולת לישה מיוחדת. אלא שמסיים שלכתחילה יש להמנע מזה, אלא א"כ במיץ שהוא כבר סחוט מערב שבת.

ולפי זה נראה שאסור להכין בשבת סלט ביצים, היינו שקוצצים ביצים ובצל דק דק ושופכים עליהם מיונו, כיון שע"י המיונו הם מתחברים לדבר אחד. ויש ליישב מנהג העולם ע"פ המובא בספר תהל"ד סי' זה סקכ"ב וסקכ"ה שכתב להתיר לצורך אותה סעודה בלי שום שינוי בבלילה רכה, כיון שזה נקרא "מעט מעט" והוי שינוי. [ויש לעיין בזה בשיטת רבינו שכתב כאן "וכשנותן בשינוי - מותר לגבל אפילו הרבה בבת אחת", האם אפשר ללמוד בזה ש"מעט מעט" מותר אפילו בלא שינוי]. וראה עוד פסקי תשובות סי' שכא אות ו.

החרוסת בכלל (גם לא בשבת) היא בלילה רכה, כלומר אף שתחילה החרוסת צריכה להיות עבה כמבואר בשוע"ר סי' תעג סל"ד, זהו לפני נתינת המשקה, אבל אחר נתינת המשקה היא נעשית בלילה רכה, וזהו גם דיוק לשון רבנו "ירככו", היינו שיתן כ"כ הרבה משקה עד שתהיה בלילה רכה. ועצ"ע.

83. שוע"ר סי' תעג סל"ד. דייק רבנו לכתוב "באצבעו" ולא בידיו, משום שביום חול דרכו לערב (גם) בידיו ולכן השינוי הוא בכך שבשבת מערב באצבעו (ראה בדה"ש סי' קל סק"ט).

84. ע"פ שוע"ר ס"ד. סעיף זה כתב רבינו לענין שאין בזה איסור מעבד, אבל מדבריו אפשר ללמוד גם שאין בזה איסור משום לש. אבל ראה פס"ד צ"צ שם סוסק"ו שלדעה השניה שבסעיף ל דלעיל (שכן נוהגין) - צריך שיעשה בלילה רכה, וגם צריך לשנות מדרך החול שיגבל באצבעו או ע"י הכלי וגם יתן החומץ תחילה, כנ"ל בפנים. וכ"כ בקצוה"ש סי' קל ס"ו. וראה גם בדה"ש סי' קכח סק"ה. אבל מדברי רבינו הזקן בפנים שכתב: "ושופכין עליו חומץ", משמע שאין הוא מצריך לשנות. וראה בדה"ש סי' קל סק"ט שמיישב מנהג